

ТКАЧУК Віталій,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність С 7 Журналістика,
Навчально-науковий інститут журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник –
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
завідувач кафедри друкованих медіа та історії журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Наталія ЖЕЛІХОВСЬКА

ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕДІА

Сучасний розвиток медіа відбувається в умовах стрімкої цифровізації, важливою складовою якої є впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) в роботу. Як зазначає Олексій Ситник, використання ШІ трансформує інформаційний простір, впливаючи на процеси створення контенту, його поширення й, як наслідок, на взаємодію з аудиторією [1].

У науковій площині існує декілька визначень того, що таке штучний інтелект. Валерій Фратавчан у посібнику «Методи та системи штучного інтелекту» штучний інтелект пояснює як здатність автоматизованих систем виконувати функції людського інтелекту, зокрема здійснювати аналіз інформації, ухвалювати рішення на основі накопиченого досвіду та враховувати зовнішні фактори [2, с. 8]. У ширшому контексті такі системи можна розглядати як комплекси, системні інструменти, здатні моделювати інтелектуальну діяльність людини та генерувати способи розв'язання поставлених задач.

Якщо ШІ як інструмент постійно вдосконалюється, журналістика розвивається в чітких рамках. Її доцільно розглядати як соціально відповідальну професійну діяльність у сфері масової комунікації, спрямовану на створення, обробку та поширення суспільно значущої інформації. Такий підхід підкреслює її інституційний характер і необхідність дотримання визначених норм і ролей у процесі комунікації.

У сучасних умовах суттєво трансформується роль редактора, яка виходить за межі класичного редагування текстів і включає контроль за якістю контенту, створеного або обробленого за допомогою ШІ, а також

перевірку матеріалів, згенерованих зовнішніми джерелами. Відповідно до концепції Володимира Різуна, журналістика є соціально відповідальною діяльністю, що передбачає дотримання визначених норм функціонування та ролей її учасників [3]. У поєднанні з вимогами журналістських стандартів це означає необхідність постійної перевірки, інтерпретації та корекції матеріалів, створених із використанням ШІ.

Ігнорування тенденцій, пов'язаних зі стрімким поширенням інструментів ШІ у журналістській діяльності може спричинити неправильне оцінювання роботи журналістів і помилкове визначення журналістики загалом. Варто визнати, що ШІ поступово стає невід'ємною частиною людської діяльності, до якого входить і журналістика. Сучасні редакції використовують інструменти ШІ для багатьох завдань, зокрема: автоматизації написання новин, перекладу, транскрибування інтерв'ю та аналізу великих масивів даних. Олена Грозна наголошує, що це сприяє оптимізації редакційних процесів і підвищенню ефективності роботи медіа, однак водночас створює нові виклики для дотримання журналістських стандартів [4].

Використання ШІ в медіа також підтверджують провідні міжнародні редакції. Зокрема, у Reuters наголошують, що інструменти ШІ застосовуються як допоміжні на різних етапах виробництва контенту – від збору інформації до її обробки та публікації. Водночас редакція підкреслює необхідність прозорості та контролю за використанням таких технологій [5]. Схожі принципи роботи з ШІ має й редакція BBC, де впровадження ШІ розглядається як частина розвитку newsroom, але із чітким акцентом на відповідальність, етичність і недопущення підриву довіри аудиторії [6].

Без визначення особливостей використання інструментів штучного інтелекту в медіа та аналізу їхнього впливу на трансформацію журналістської практики і ролі редактора складно аналізувати сучасну роботу журналістів і редакцій загалом з огляду на те, що навіть провідні ЗМІ широко користуються ними. Щоб це зробити, треба провести аналіз основних напрямів застосування ШІ, змін у професійних функціях журналіста і редактора, а також окреслити ризики й обмеження.

ШІ в журналістиці використовується у кількох напрямках: автоматизація створення контенту, допоміжні інструменти для роботи з текстом, аналітика даних і верифікація інформації. Водночас, як наголошують експерти, штучний інтелект не здатний самостійно гарантувати достовірність інформації, що зумовлює необхідність

обов'язкового людського контролю [7].

У цьому контексті особливого значення набувають журналістські стандарти – основа професійної діяльності журналістів. За визначенням Інституту масової інформації, ключовими стандартами є достовірність, точність, повнота, баланс думок і точок зору, відокремлення фактів від коментарів та оперативність [8]. Дотримання цих принципів є критично важливим у роботі журналіста, зокрема й з інструментами ШІ, оскільки алгоритми можуть генерувати правдоподібний, але неточний або викривлений контент, який потребує верифікації.

Водночас застосування ШІ змінює традиційні журналістські практики. Журналіст дедалі частіше виступає як куратор контенту, який працює у взаємодії з алгоритмами. Це передбачає розвиток нових навичок, зокрема критичного оцінювання результатів роботи ШІ, вміння формулювати запити й перевіряти отриману інформацію.

Варто також зауважити, що журналісти дедалі частіше працюють не лише з власним контентом, створеним, або покращеним із використанням ШІ, а й із матеріалами, згенерованими іншими суб'єктами, зокрема офіційними інституціями. Наприклад, у комунікації державних органів США на офіційних сторінках у соціальних мережах уже фіксується використання ШІ для створення візуального контенту. Це означає, що журналісти змушені додатково перевіряти, інтерпретувати та контекстуалізувати такий контент перед його поширенням.

Використання ШІ супроводжується низкою ризиків, серед яких – можливість генерації недостовірної інформації, алгоритмічні упередження, непрозорість роботи моделей і потенційне зниження відповідальності за контент. Ефективне використання ШІ в медіа можливе лише за умов збереження провідної ролі людини в редакційних процесах.

Отже, штучний інтелект виступає важливим інструментом трансформації сучасної журналістики, що відкриває нові можливості для оптимізації роботи медіа. Водночас його впровадження потребує посилення редакційного контролю та переосмислення професійних ролей. У цьому контексті редактор набуває ключового значення як гарант якості та достовірності інформації, а дотримання журналістських стандартів залишається базовою умовою відповідального використання технологій ШІ..

Список використаної літератури

1. Ситник О. Використання штучного інтелекту в сучасному інформаційному просторі. *Український інформаційний простір*. URL: <https://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/291187/284746>
2. Фратавчан В. Г. *Методи та системи штучного інтелекту: навчальний посібник*. Чернівці: ЧНУ. 2023.
3. Різун В. В. *Теорія масової комунікації: підручник*. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2008.
4. Грозна О. Штучний інтелект у медіа: виклики та перспективи застосування. *Horizons of Printing Institute*. URL: <https://horizons.vpi.kpi.ua/article/view/302843/294837>
5. Reuters. Artificial Intelligence at Reuters. URL: <https://www.reuters.com/info-pages/reuters-and-ai/>
6. BBC. Responsible AI in Journalism. URL: <https://downloads.bbc.co.uk/rd/responsible-innovation/responsible-innovation-centre-ai-journalism.pdf>
7. Використання ШІ в медіа: як зберегти якість контенту: інтерв'ю з експертом із ШІ Олексієм Молчановським. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/vykorystannya-shi-v-media-yak-zberegty-yakist-kontentu-interv-yu-z-ekspertom-iz-shi-oleksiyem-i67331>
8. Сучасні стандарти професійної журналістики. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/suchasni-standarty-profesijnoyi-zhurnalistyky-i42512>